

Zełenski vs Fedorow. Dymisja ministra obrony Ukrainy

Krzysztof Nieczypor

15 lipca prezydent Wołodymyr Zełenski ogłosił, że w nowym rządzie nie znajdzie się Mychajło Fedorow, dotychczasowy minister obrony. Pretekstem do zwolnienia tego bardzo popularnego ministra stała się rekonstrukcja rządu i rzekomo zbyt powolna realizacja reformy systemu mobilizacji. Powodem wskazanym przez głowę państwa był konflikt ministra z naczelnym dowódcą generałem Ołeksandrem Syrskim.

Dzień później Fedorow odparł zarzuty, stwierdzając, że proces reform był sabotowany przez Syrskiego oraz Sztab Generalny (SG), który formalnie odpowiada za pracę centrów rekrutacji. Obarczył ich winą za chaos organizacyjny na poziomie korpusów i tłumienie inicjatyw na niższym szczeblu dowodzenia, niesprawiedliwe rozdysponowywanie broni dla jednostek, unikanie odpowiedzialności za błędy oraz kłamstwa i manipulacje na temat jego pracy. Zarzucił też Syrskiemu, że domagał się jego dymisji.

16 lipca w Kijowie i kilku innych miastach odbyły się protesty społeczne w obronie Fedorowa, w których łącznie wzięło udział kilka tysięcy osób. Fedorow uznawany jest za współtwórcę skutecznej polityki powstrzymywania w ostatnich miesiącach armii rosyjskiej. Na znak solidarności z nim do dymisji podał się m.in. zastępca dowódcy Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Ukrainy Pawło „Lazar” Jelizarow.

W obliczu konfliktu między Fedorowem a Syrskim prezydent Zełenski stanął po stronie generała. Za decyzją o dymisji stały także dążenia części wojskowych i producentów uzbrojenia do zablokowania działań ministra ograniczających praktyki korupcyjne w sektorze obronnym oraz chęć usunięcia przez głowę państwa potencjalnego konkurenta politycznego. Krok ten będzie skutkował erozją zaufania do Zełenskiego oraz może wyhamować reformy w armii.

Komentarz

- **Głównym powodem zwolnienia Fedorowa wydaje się chęć zatrzymania jego działań na rzecz walki z korupcją w sektorze obronnym i wprowadzenia przejrzystości (cyfryzacji procesu) zamówień publicznych.** Po objęciu stanowiska ministra obrony pół rok temu podjął on próbę zmiany systemu realizacji przetargów, skutecznie ograniczając możliwości uzyskiwania zamówień na podstawie nieformalnych relacji producentów broni z przedstawicielami SG (Sztab wskazuje potrzeby w zakresie rodzajów uzbrojenia i wyposażenia dla sił zbrojnych, które następnie w drodze przetargów realizuje Agencja Zamówień Obronnych). Do rozdzielenia jest kilkadziesiąt miliardów dolarów rocznie, a szereg firm korzystało z nieformalnych kontaktów, by sprzedać swoje produkty po zawyżonej cenie lub o niskiej jakości. W marcu br. rola SG w zakupach dronów została

ograniczona do określania parametrów technicznych, bez wskazywania konkretnego produktu i jego producenta. Późniejszy wybór odbywa się wyłącznie na podstawie osiągnięć bojowych danego modelu odnotowywanych w cyfrowych systemach koordynacji pola walki (Mission Control). Zapowiedzi objęcia tymi zmianami pozostałych rodzajów broni i sprzętu spowodowały wzmożenie nacisków grup lobbingowych na zdymisjonowanie niewygodnego ministra.

- **Formalnym pretekstem do odsunięcia Fedorowa stał się jego konflikt z generałem Syrskim i Sztabem Generalnym.** Za niedopuszczalną ingerencję uznali oni m.in. pomysł ministra, aby dokonywać analizy wyników operacji wojskowych wyłącznie na podstawie informacji z systemów cyfrowych integrujących dane z pola walki (m.in. system DELTA). Dzięki temu miano uzyskać pełną wiedzę na temat strat zadawanych armii rosyjskiej oraz zasobów, które wykorzystano do tego celu. Fedorowowi zarzucono podporządkowanie oceny efektywności działań bojowych algorytmom, bez uwzględnienia specyfiki pola walki. Spór z Syrskim nabrał charakteru konfliktu personalnego, a jego podłożem było nie tylko odmienne podejście do spraw wojskowych i znaczenia technologii, lecz także znaczna różnica pokoleniowa wyrażająca się w odmiennych stylach komunikacji i organizacji pracy. Odwołanie Fedorowa będzie skutkowało spowolnieniem modernizacji armii, w tym ograniczeniem wykorzystania dronów i systemów koordynacji pola walki, wyhamowaniem zwalczania korupcji w sektorze obronnym i oszczędnościami w zakupach uzbrojenia.
- **Dymisja Fedorowa świadczy o obawach prezydenta Zełenskiego o rosnącą popularność ministra i ryzyko konkurencji politycznej z jego strony.** Zgodnie z badaniami ośrodka KMIS z czerwca br. w rankingu zaufania Fedorow uplasował się na drugim miejscu, przed urzędującym prezydentem (byłemu ministrowi obrony ufa 50% respondentów, a 21% nie). Usunięcie młodego (ur. w 1991 r.) polityka i niezaproponowanie cenionemu specjalście równorzędnej posady wpisuje się w sposób działania Zełenskiego wobec zaradnych, uczciwych i usamodzielniających się urzędników, których rosnąca pozycja mogłaby stać się dla niego politycznie konkurencyjna. Z podobnych pobudek w 2024 r. zdymisjonowano wicepremiera Ołeksandra Kubrakowa czy prezesa Ukrenerho Wołodymyra Kudryckiego. Decyzja doprowadzi prawdopodobnie do spadku popularności urzędującego prezydenta.
- **Dymisja Fedorowa wywołała znaczny rezonans społeczny oraz krytykę ze strony mediów i organizacji obywatelskich.** W ciągu siedmiu lat sprawowania urzędu ministra cyfryzacji (2019–2026) oraz wicepremiera (2019–2026), a od początku tego roku szefa resortu obrony, odniósł on liczne sukcesy, przede wszystkim za sprawą udanej cyfryzacji administracji publicznej (m.in. aplikacja Dija) oraz „dronizacji” armii. Osiągnięcia te są uznawane za kluczowe w kontekście skutecznego oporu wobec rosyjskiego najeźdźcy.
- **Odważne wystąpienia Fedorowa, w tym bezprecedensowo ostra krytyka pod adresem Sztabu Generalnego, świadczą o chęci podkreślenia niezależności i podmiotowości politycznej.** Rosnąca popularność byłego już ministra obrony, protesty społeczne przeciwko jego odwołaniu oraz demonstrowane ambicje polityczne stawiają go w rzędzie potencjalnych poważnych kandydatów w przyszłych wyborach prezydenckich.